

SERI DE MUZICĂ ȘI POEZIE LA MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

vară la care să participe Filarmonicile, Teatrele lirice din toate centrele țării, prejudecăți de multă vreme înrădăcinate după care în zile de vacanță publicul dorește să frecventeze doar teritoriile muzicale „mai lejere”, au anulat, de fapt, orice idee în planul organizării unei reale stagiuni estivale, idee mereu vehiculată la sfârșitul anului muzical, dar mai totdeauna fără rezultate în practica vieții de concert.

Vara anului 1985 ne-a adus o bucurie deosebită în această direcție. Prin osîrdua Directorului educativ al stațiunii pentru tineret de la Costinești, Cornel Gogoasă (cum au remarcat mereu ziarele în timpul verii, un organizator ideal și un activist cultural cu totul opus rutinei, un om cu dragoste de artă, cu un simț valoric dezvoltat și cu o trează conștiință a misiunii sale) încântătoarea localitate de la țărmul Mării Negre, a devenit un epicentru cultural estival.

Printre manifestările găzduite aci, un loc deosebit l-a avut serialul de concerte organizat cu ajutorul Orchestrei simfonice din Constanța. Sub bagheta sigură și inspirată a lui Paul Staicu, am ascultat pe parcursul a patru medalioane (dedicate unor compozitori ca Bach, Händel, Mozart, Enescu) momente semnificative din istoria artei sonore de la *Brandenburgicele 3 și 6 la Muzica Apelor*, de la *Simfonia 40 de Mozart la Suita 1 de George Enescu*.

În fiecare seară, Sala Polivalentă a Hotelului „Forum” a fost arhiplină deși la aceeași oră, în celelalte săli ale stațiunii, aveau loc concerte de muzică ușoară sau populară, seri de teatru sau film.

Sute de tineri prezenți în zilele lunii august la Costinești au fost fericiți că pot asculta unele dintre capodoperele artei muzicale, că pot dobîndi, prin prelegile ce „legau” diferite pagini ale concertelor elemente hotărîtoare de estetică și stilistică muzicală, care le-au facilitat drumurile spre înțelegerea marii muzici.

Paralel cu această suită concertistică au mai avut loc pe parcursul lunilor de vară la Costinești multe alte manifestări pe teme muzicale, din care aș aminti seriile de „Muzică și poezie” susținute de Ovidiu Iuliu Moldovan și Aurelian Octav Popa (în care, de la Eminescu la Nichita Stănescu și de la Bach la Messiaen și Marțian Negrea au fost trecute în revistă momente de prim ordin ale istoriei culturale), precum și colocviile cu publicul despre valorile formative ale artei sunetelor; în această ordine de idei aș aminti Serata ce s-a desfășurat sub patronajul „Editurii Albastros” în cadrul Zilelor cărții pentru Tineret, în care scriitorul Mircea Sintimbreanu, compozitorul Doru Popovici, profesorul Solomon Marcus, editorul Călin Dimitriu au dezbătut câteva idei în legătură cu locul cărții de artă în modelarea spirituală a tinerei generații, sau dezbateră intitulată „Vă place muzica?”...

În zilele de vacanță ale anului 1985 Costineștiul a devenit o reală Universitate de educație muzicală pentru tineret.

Inițiativa va continua, se pare, vara viitoare. Conducerea stațiunii se gîndește la inițierea unei stagiuni estivale organizate pe o lungă perioadă (din iunie și pînă în septembrie), la care să fie invitați, alături de membrii Orchestrei din Constanța, artiști de marcă din toate centrele culturale ale țării, compozitori, critici, profesori, precum și la inițierea în aceeași perioadă a unui Festival dedicat creației tinerilor compozitori români.

Iosif SAVA

Pentru Muzeul Literaturii Române, accepția tradițională a noțiunii de „muzeu” reprezintă punctul de plecare în conceperea și definirea prerogativelor ce-i revin în nobila misiune de asigurare a perenității culturale. Onorindu-și înalta datorie, de păstrare, conservare și valorificare a patrimoniului literar național, acesta nu așteaptă pasiv vizitatorii dornici a-i trece pragul, ci iese în întîmpinarea lor, propunîndu-le o relație inedită cu literatura, relație ce se concretizează într-o serie de manifestări specifice, unele dintre acestea apelînd la domenii ale creației, înecinate.

În cele ce urmează ne vom referi la ciclul de manifestări „Scriitorii români și Muzica”, ciclu care, punînd accentul pe spațiile comune dintre Muzică și Literatură, contribuie la iluminarea interferențelor manifestate la acest nivel, la mai buna cunoaștere a creației muzicale contemporane.

Dacă primele manifestări de acest gen se desfășurau la intervale de timp nedeterminate — ne gîndim la „Preferințele muzicale ale lui I. L. Caragiale”, reconstituite cu ajutorul Cei Delavrancea, al acad. Șerban Cioculescu și al lui Romulus Vulpesco, la „Muzicalitatea poeziei argheziene” sau la „Muzica în preocupările lui G. Călinescu”, configurate de compozitorul Doru Popovici, manifestări din perioada anilor 1980—1983, — în ultimii doi ani, manifestările literar-muzicale grupate sub genericul „Scriitorii români și Muzica” au dobîndit o periodicitate regulată, constituind — am putea spune — o „microstagiune” care și-a cîștigat un public și un spațiu în viața culturală a capitalei. Acest ciclu, realizat cu concursul compozitorului și muzicologului Doru Popovici, urmărește concretizarea mai multor nivele ideatice, statornicite la confluența dintre Muzică și Literatură, arte ale căror muze locuiesc același Olimp.

Primul dintre planurile urmărite îl constituie redarea proiectelor muzicale ale creațiilor aparținînd marilor noștri poeți, ilustrarea modului în care poemele respective au impresionat sensibilitatea muzicienilor, le-au declanșat inspirația. Uneori, au fost prezentate versiuni paralele ale aceluiași poem, subliniindu-se maniera diferită de receptare și implicit de interpretare componistică a unui același text poetic. Ilustrațiile au cuprins lucrări inspirate de lirica poezilor M. Eminescu, M. Blaga, G. Bacovia, T. Arghezi, Ion Barbu, A. Maniu, Cicerone Theodorescu, Nichita Stănescu ș.a.

Un alt aspect, amplu dezbătut și exemplificat în seratele muzicale, de la Muzeul Literaturii îl constituie reconstituirea preferințelor muzicale ale scriitorilor, preferințe exprimate în confesiuni, corespondență, jurnale sau memorii, în scrierile beletristice sau în paginile de cronică dedicate muzicii. Adesea, opțiunile muzicale ale scriitorilor s-au dovedit revelatorii pentru observarea anumitor influențe în planul creației, pentru sublinierea afinităților dintre muzicienii și scriitorii noștri.

Alt aspect urmărit în amintitul colocviu al interferențelor îl constituie prezentarea în paralel a acelor creații muzicale și literare care, fără a purta o mențiune programatică anume, sînt consonante din punct de vedere stilistic. În acest context, a avut loc, de pildă, un festival de muzică și poezie contemporană în care poeții Violeta Zamfirescu, Nicolae Dragoș, Petre Ghelmez, Traian T. Coșovei ș.a. s-au confruntat „stilistic” cu compozitorii Felicia Donceanu, Doru Popovici, Teodor Bratu, Șerban Nichifor etc.

Reconstituirea atmosferei unui anumit timp și spațiu, pe baza creațiilor muzicale și literare, este o altă coordonată pe care o concretizează ciclul liric-muzical de care ne ocupăm. În acest sens, cu prilejul Cente-

narului nașterii lui Mateiu I. Caragiale, manifestarea „Remember al Bucureștiului de altădată“ a readus în fața unui public entuziast, prin intervențiile prof. Edgar Papu, ale compozitorului Doru Popovici, prin pagini din *Craii de Curtea-Veche* și prin muzica lui Mircea Chiriac, neuitate imagini sonore și poematice ale capitalei ce asista cu nostalgie la crepusculul unei societăți a cărei agonie venea odată cu zorii începutului de veac.

O manifestare a ciclului „Scriitorii români și Muzica“, prilejuită, la 25 martie, de aniversarea împlinirii a 90 de ani de la nașterea poetului Ion Barbu, a găzduit în Rotonda muzeului o întâlnire a poeziei și muzicii, desfășurată la cotele acelei înalte zone creatoare din care poetul-matematician aducea mărțuria întâlnirii poeziei cu geometria. Versurile barbiene, redată în lectura actorilor Naționalului bucureștean, Cristina Deleanu și Matei Gheorghiu, expresia impresiilor muzicale ale poetului, extrase din corespondența cu marele său prieten — Tudor Vianu — în comentariul avizat al lui Doru Popovici —, au alternat cu piese consonante din repertoriul prestigioasei formații de muzică contemporană a Conservatorului de Muzică „Gh. Dima“ din Cluj-Napoca — ansamblul coral „Antifonia“ —, format și condus în cei 16 ani de activitate prodigioasă în țară și peste hotare, de conf. dr. Constantin Ripă. Impresionantele lucrări semnate de Viniciu Grefiens, Liviu Comes, Vasile Herman, Doru Popovici, Constantin Ripă, Dan Voiculescu, Valentin Timaru și Irina Odăgescu — majoritatea în primă audiere absolută! — ne-au convins, grație rafinamentului, nuanțării, timbrului pur, acurateței, rezonanței vocale și sincronismului perfect al interpretării acestei formații, că muzica românească contemporană se bucură de interpreți ideali, mesageri de prim rang ai școlii noastre de compoziție corală în lume.

Acestui ciclu, care reunește participarea compozitorilor din toate generațiile artistice contemporane — de la Sigismund Toduță, Liviu Comes, Viniciu Grefiens, Mircea Chiriac, D. Bughici, Felicia Donceanu, Doru Popovici, Liviu Dandara, Irina Odăgescu, Gr. Nica, Anton Dogaru, la mai tinerii Liana Alexandra, Șerban Nichifor, Maia Ciobanu, Doina Rotaru-Nemțeanu ș.a., — prezența unui mare număr de interpreți și de modalități artistice de expresie, i s-a alăturat, spre a ilustra diversitatea peisajului componistic contemporan, un alt ciclu — „Muzica de astăzi — metaforă a realității“, susținut de formația instrumentală „Traiect“, condusă de tânărul compozitor Sorin Lerescu, ciclu care prezintă publicului spectator lucrări muzicale cu orientare spre avangardă — atonale, atematice —, lucrări care asociază instrumentelor tradiționale, mijloace de expresie electronice etc. În primul concert al acestui ciclu, am ascultat inspirate piese semnate de Fred Popovici, Maia Ciobanu, Sorin Lerescu, Octav Nemescu și Nicolae Brînduș.

Având în vedere programul perioadei următoare, incluzând manifestări precum „Creația lui J. S. Bach în reprezentarea scriitorilor români“, „Lucrări muzicale inspirate de lirica Mariane Dumitrescu“, „Miorița — spațiu de confluență a artelor“ etc., ca și interesul tot mai accentuat al publicului bucureștean pentru acest gen de manifestări complexe, desfășurate adesea în cadre expoziționale adecvate, ne exprimăm convingerea că, și în continuare, Rotonda Muzeului Literaturii Române va găzdui interesante reuniuni ale Logosului și Melosului, reuniuni care în timp se pot bucura de privilegiul de a deveni veritabile acte de cultură!

Martha POPOVICI

AFIRMAREA FOLCLORULUI ROMÂNESC ÎN LUME

Acum cinci ani, muzicologul Viorel Cosma inaugura, sub atrăgătorul titlu de „Vocația universală a folclorului românesc“, un nou ciclu de manifestări muzicale, un grup de concerte istorice în care, pe parcursul mai multor stagioni, urmau să fie dezbătute perpetuarea folclorului românesc în peste 300 de ani de creație muzicală universală, difuziunea melodiilor și cîntecelor populare românești în pagini muzicale concepute în cele mai diverse colțuri ale lumii. Astăzi, „Vocația universală a folclorului românesc“, trecînd prin cinci stagioni consecutive, a ajuns la cea de a VIII-a seară. Am fost prezenți deci joi, 6 iunie, în Sala Studio a Ateneului Român, și am asistat la un concert cu totul deosebit. Axat în exclusivitate pe muzica secolului nostru, programul, variat și atrăgător, a oferit lucrări aparținînd unor compozitori, în majoritatea lor contemporani, din Austria, Franța, Ungaria, Belgia, Cehoslovacia. Dintru început trebuie semnalat și apreciat la justa sa valoare, faptul că multe dintre aceste lucrări au fost create pentru aceste manifestări cuprinse sub denumirea de „Vocația universală a folclorului românesc“, compozitorii fiind incitați de către muzicologul Viorel Cosma și, în cele din urmă convinși, inspirați, în egală măsură atît de frumusețea creației muzicale populare românești cît și de farmecul, sensibilitatea și autenticitatea interpretării artiștilor români. Într-adevăr, Viorel Cosma a adus pe scenă în cele opt serii de concert de pînă acum, nume de primă mărime ale școlii muzicale interpretative românești de la Ion Voicu la Ilinca Dumitrescu, de la Dan Grigore la Marta Joja și Aurelian Octav Popa. Astfel, cele, în medie, două concerte pe an, au atras întotdeauna un public iubitor de muzică bună căruia i s-au oferit pagini muzicale de autentică valoare în interpretări uneori, unice. Și concertul din 6 iunie a cuprins momente cu adevărat excepționale. Ne referim la interpretarea pe care clarinetistul Aurelian Octav Popa a dat-o *Dansurilor românești din Bihor* de Farkas Ferenc, de evoluția violonistei Cristina Anghelescu în *Suita pentru vioară și pian* de Cesar Bresgen sau la sonoritatea cu totul aparte a vocii sopranei Georgeta Stoleriu dînd glas *Baladei românești* de Albert Bertelin.

Interesant și întru totul semnificativ este amănuntul că fiecare dintre compozitorii incluși în programul concertului din 6 iunie, personalități de seamă din viața muzicală a țărilor lor, nu se află la primele încercări de a filtra prin proprie simțire înfatisările creației populare românești. Albert Bertelin (1872—1951) a scris, pe lîngă ciclul pentru voce și pian *Cîntecul cobzarului* pe texte populare românești culese de Elena Văcărescu, ciclu din care face parte și balada *Cele trei săruturi* interpretată de Georgeta Stoleriu și Marta Joja, încă o operă în trei acte numită *Goitza* (1912) și inspirată dintr-o legendă populară românească. (Să ne amintim că acest compozitor, Albert Bertelin, a fost pentru prima oară prezentat publicului românesc într-unul dintre programele de sonate cuprinse în cele 53 de serii de recital, susținute între anii 1919—1945 de celebrul cuplu George Enescu — Alfred Alessandrescu!) Dušan Martinček (n. 1936) compozitor slovac, a creat *Ransodia română* pentru pian (1960), lucrare subintitulată „Neșree“, căci pornește de la această baladă populară (la pian Krimhilda Cristescu) și se arată și ne mai departe preocupat de melodiile noastre românești. Farkas Ferenc (n. 1905), fost profesor de muzică la Cluj și Tg. Mureș, din 1948 profesor la Conservatorul din Budapesta, a mai scris, pe lîngă *Dansurile românești din Bihor* (1950) pe tîrne din culegerea lui Béla Bartók „Cîntece populare româ-